

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP-1298/21**, rješavajući apelaciju **Vahidina Durića** na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 94/14, 47/23 i 41/24), u sastavu:

Mirsad Ćeman, predsjednik

Valerija Galić, potpredsjednica

Angelika Nußberger, potpredsjednica

Helen Keller, sutkinja

Ledi Bianku, sudija

Marin Vukoja, sudija

Larisa Velić, sutkinja

na sjednici održanoj 10. jula 2025. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Vahidina Durića**

Utvrđuje se povreda prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ukida se Presuda Kantonalnog suda u Bihaću broj 18 0 Mal 045081 21 GŽ od 18. februara 2021. godine.

Predmet se vraća Kantonalnom sudu u Bihaću, koji je dužan po hitnom postupku donijeti odluku u skladu sa članom II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Nalaže se Kantonalnom sudu u Bihaću da, u skladu sa članom 72. stav (5) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostavljanja ove odluke obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine“.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Vahidin Durić (u daljnjem tekstu: apelant) iz Bihaća, kojeg zastupa Nedim Seferović iz Advokatskog društva „Jasmin Mesić“ iz Bihaća, podnio je 19. aprila 2021. godine apelaciju

Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Kantonalnog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 18 0 Mal 045081 21 GŽ od 18. februara 2021. godine i Presude Općinskog suda u Bihaću (u daljnjem tekstu: Općinski sud) broj 18 0 Mal 045081 20 Mal od 9. oktobra 2020. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. st. (2) i (3) Pravila Ustavnog suda, od Kantonalnog suda, Općinskog suda i tužioca K. M. (u daljnjem tekstu: tužilac) zatraženo je 6. i 10. januara 2023. godine da u roku od osam dana od prijema dopisa dostave odgovore na apelaciju.
3. Kantonalni sud i Općinski sud su odgovore na apelaciju dostavili 11. i 20. januara 2023. godine, a tužilac nije dostavio odgovor na apelaciju u ostavljenom roku.
4. Apelantu su 9. marta 2023. godine dostavljeni pristigli odgovori na eventualno izjašnjenje, ali on nije dostavio izjašnjenje u ostavljenom roku.

III. Činjenično stanje

5. Činjenice predmeta koje proizlaze iz apelantovih navoda i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
6. Tužilac je Općinskom sudu podnio tužbu protiv apelanta radi naknade štete zbog klevete. Predmet tužbenog zahtjeva je članak objavljen 24. novembra 2019. godine na internetskom portalu www.bisce.ba (u daljnjem tekstu: internetski portal), na kojem je apelant urednik, pod naslovom „Predstavljamo Vam genijalca iz Bužima: Za tri mjeseca završio fakultet“. Iz stanja u spisu proizlazi da je u tom članku navedeno:

[Tužilac] [...] nedavno je smijenjen s pozicije direktora „BH Pošte“ u Bihaću [...] No, [tužiočeva] fotelja se počela klimati kada je iz direkcije iz Sarajeva zatraženo da svi rukovodioci odjeljenja dostave diplome u centralu. I, gle čuda [tužilac] je 16. decembra 2006. godine stekao akademsko zvanje na Panevropskom univerzitetu „Apeiron“ u Banjoj Luci i to diplomirani menadžer specijalista poslovne ekonomije s postignutih 240 ECTS bodova. Ništa ne bi bilo čudno da u arhivu ovog univerziteta nema i dokument da je već 17. decembra iste godine [tužilac] postao diplomirani menadžer ekonomije s postignutih 180 bodova. [...] Kako je [tužilac] uspio u 24 sata dobiti diplomu s visokom i višom stručnom spremom, pitanje je za Univerzitet iz Banje Luke, ali prvenstveno za [tužioca] [...]. Tako bi [tužilac] mogao postati jedinstven slučaj u BiH da je za tri mjeseca završio četvrtu godinu

fakulteta te da je diplomu visoke stručne spreme dobio sa 240 ECTS bodova, a onda diplomu više stručne spreme sa 180 ECTS bodova. [...]

7. Presudom Općinskog suda broj 18 0 Mal 045081 20 Mal od 9. oktobra 2020. godine apelant je obavezan da tužiocu na ime naknade nematerijalne štete zbog klevete učinjene objavljivanjem navedenog članka isplati iznos od 1.000,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka. Općinski sud je u obrazloženju presude naveo da je sporni tekst 24. novembra 2019. godine prvi objavio Dnevni avaz pod naslovom „B. politički mentor M. za tri mjeseca završio fakultet“. Nakon toga je na internetskom portalu na kojem je apelant urednik prenesen identičan tekst i u tekstu je naznačeno da je izvor Dnevni avaz. Zatim, Općinski sud je utvrdio da je tužilac uputio zahtjev za objavu demantija, te da je internetski portal 25. novembra 2019. godine u cijelosti objavio demanti zajedno s fotokopijama diploma koje su dostavljene u prilogu. U vezi s navedenim, Općinski sud je istakao da su u spornom članku pronesene činjenice da je tužilac za 24 sata uspio dobiti diplomu s visokom i višom stručnom spremom, odnosno da je za tri mjeseca završio četvrtu godinu fakulteta. U tom članku, kako je obrazloženo, tužilac je predstavljen kao „genijalac“ koji je to uspio za 24 sata, pa taj tekst, prema ocjeni Općinskog suda, upućuje na „nezakonito“ stečeno obrazovanje i stepen obrazovanja. Zatim, Općinski sud je naveo da je na osnovu provedenih dokaza utvrđeno da je tužilac 1. novembra 2005. godine završio studij za stjecanje visokog obrazovanja i stekao stručni naziv „diplomirani menadžer poslovne ekonomije“, a nakon toga je 15. novembra 2006. godine završio specijalistički studij i ispunio uvjete za stjecanje stručnog naziva „diplomirani menadžer specijalista poslovne ekonomije“.

8. Polazeći od navedenog, Općinski sud je zaključio da su navedenim člankom javnosti objavljene neistinite činjenice. Općinski je citirao odredbu člana 4. Zakona o zaštiti od klevete (u daljnjem tekstu: ZZK), te je obrazložio da se pronošanjem neistinitih činjenica i prikazivanjem tužioca trećim osobama u „negativnom svjetlu“ narušava njegov ugled i status u društvu jer se predstavlja kao osoba koja se bavi nezakonitim radnjama. Naime, ukazano je da je tužilac zaposlen u JP „BH Pošta“ 24 godine i da je obavljao skoro sve rukovodne funkcije, kao i da je općepoznato da se bavi i politikom dugi niz godina, da je bio kandidat i da je biran na izborima za predstavnička tijela. Općinski sud je obrazložio da mu je poznato da su javne osobe dužne trpjeti veći stepen kritike u odnosu na osobe koje ne učestvuju u javnom životu jer su se svjesno i dobrovoljno izložile sudu javnosti. Međutim, kako je navedeno, u konkretnom slučaju interes javnosti ne opravdava predstavljanje tužioca na navedeni način. S obzirom na to, Općinski sud je naveo da se radi o kleveti, odnosno da je na navedeni način uzrokovana šteta tužiočevom ugledu, za koju je odgovoran apelant kao urednik internetskog portala. Prema ocjeni Općinskog suda, to što je u članku prenesen identičan

tekst Dnevnog avaza i uz navođenje izvora ne oslobađa apelanta odgovornosti, odnosno obaveze da provjeri činjenice koje objavljuje. S obzirom na to, Općinski sud je zaključio da su „u najmanju ruku“ informacije prenesene nepažljivo, bez provjere njihove istinitosti.

9. Odlučujući o naknadi nematerijalne štete, Općinski sud je naveo da je na osnovu odredbe člana 10. stav 1. ZZK-a i primjenom člana 127. Zakona o parničnom postupku tužiocu dosudio iznos od 1.000,00 KM. Pri tome je, kako je navedeno, cijenio da je iznošenje neistinitih činjenica dovelo do nanošenja štete tužiočevom ugledu jer je tekst objavljen na portalu koji je sigurno najviše čitan na području Unsko-sanskog kantona. Također, Općinski sud je naveo da je cijenio i da je apelant objavio demanti dan nakon objavljivanja teksta, čime je došlo do smanjenja štete. Naposljetku, Općinski sud je naveo da je apelant na osnovu člana 199. Zakona o obligacionim odnosima (u daljnjem tekstu: ZOO) obavezan da putem sredstava informiranja objavi izvinjenje jer prioritet mora imati objavljivanje izvinjenja, demantija ili presude donesene zbog klevete, a ne dosuđivanje većih novčanih iznosa na ime naknade.

10. Presudom Kantonalnog suda broj 18 0 Mal 045081 21 Gž od 18. februara 2021. godine apelantova žalba je odbijena kao neosnovana i potvrđena je prvostepena presuda. Kantonalni sud je u obrazloženju ponovio činjenična utvrđenja i pravne zaključke Općinskog suda. Zatim je naveo da sporno izražavanje jest klevetničko i da prelazi razumnu mjeru slobode izražavanja, da su neosnovani apelantovi navodi da je u smislu člana 7. stav 1. ZZK-a njegovo izražavanje bilo razumno i dobronamjerno i da se odnosilo na pitanja od javnog interesa, te da postoje okolnosti koje isključuju njegovu odgovornost. U vezi s tim, Kantonalni sud je naveo da je sporno izražavanje zaista bilo takvo da je moglo narušiti tužiočev ugled „prema ustaljenom mišljenju i običajima sredine“. Također, Kantonalni sud je naveo da apelantovo izražavanje nije bilo dobronamjerno, niti je preduzeto u skladu s Kodeksom novinarske etike. Naime, kako je navedeno, da je apelant dobronamjerno postupao, tada je trebao omogućiti tužiocu da se izjasni je li fakultet završio za tri mjeseca. Međutim, ukazano je da je apelant bez bilo kakve provjere, na podrugljiv način, koristio naslov teksta aludirajući da je tužilac nezakonito stekao visoku stručnu spremu. Prema tome, Kantonalni sud je zaključio da je apelant tako postupio „da bi se narušio tužiočev ugled i očito je pisanje [apelanta] bilo da uvrijedi, ponizi ili omalovaži tužioca, a istovremeno [apelant] nije dokazao da je tačno ono što je o tužiocu prenosio“.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

11. Apelant smatra da mu je osporenim presudama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih

sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i pravo na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije. Apelant smatra da redovni sudovi nisu naveli doslovan sadržaj spornog teksta niti su takvo izražavanje podvrgnuli analizi na osnovu koje bi se ono sagledalo u kontekstu standarda iz člana 10. Evropske konvencije. Apelant smatra da redovni sudovi nisu napravili razliku između činjeničnih navoda i vrijednosnih sudova. U tom pogledu, apelant navodi da sadržaj teksta o tome kada je tužilac stekao zvanja suštinski proizlazi iz faksimila dopisa visokoškolske ustanove, odnosno Panevropskog univerziteta „Apeiron“ od 3. juna 2019. godine. Taj dopis je dostavljen JP „BH Pošta“ i naveden je u spornom tekstu, pa se može utvrditi podudarnost sadržaja. Dalje, ističe da se riječ „nezakonito“ ne spominje nigdje u tekstu, te da je u spornom tekstu koristio vrijednosne sudove a ne činjenične tvrdnje. Također, apelant smatra da se u konkretnom slučaju ne daje bilo kakav značaj činjenici da je tužilac javna osoba i da je kod takve osobe prag prihvatljive kritike morao biti viši. U tom kontekstu apelant ističe da je pitanje stjecanja diploma upitne vjerodostojnosti i javnog informiranja o takvim pojavama posebno značajno kada je u pitanju interes javnosti s obzirom na to da je notorna činjenica da različiti organi vlasti preispituju diplome. Apelant, također, ističe da je Općinski sud naslov teksta tretirao kao činjenicu iako bi se moglo govoriti o satiričnom izražavanju kojim je apelant želio izraziti stav o prisutnoj tendenciji otkrivanja diploma upitne vjerodostojnosti. S obzirom na to, apelant smatra da mu se mora priznati pravo na prenošenje takve informacije čak i kada to podrazumijeva štetne izjave o pojedincima. Pored toga, apelant ukazuje da je tužiocu omogućio da odgovori na iznesene navode objavljujući njegov demanti. Imajući u vidu navedeno, apelant smatra da nije postojala „hitna društvena potreba“ za ograničavanjem njegovog prava na slobodu izražavanja.

b) Odgovori na apelaciju

12. Kantonalni sud je naveo da je apelacija neosnovana jer je taj sud o svim odlučnim žalbenim navodima dao valjane i argumentirane razloge koji imaju svoje uporište u pravilnoj primjeni materijalnog prava. Osim toga, Kantonalni sud je naveo da odlukom tog suda nije povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja jer apelant treba imati u vidu da svojim izražavanjem ne može klevetati drugu osobu.

13. Općinski sud je ponovio činjenične i pravne zaključke iz prvostepene presude, te je zaključio da nije selektivno cijenio objavljeni tekst, već je utvrdio u kojem dijelu se radi o kleveti, zbog čega predlaže da se apelacija odbije kao neosnovana.

V. Relevantni propisi

14. **Zakon o zaštiti od klevete Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH“ br. 59/02, 19/03 i 73/05) u relevantnom dijelu glasi:

Tumačenje

Član 3.

Ovaj zakon se tumači na takav način da se primjenom njegovih odredbi u najvećoj mjeri obezbjeđuje princip slobode izražavanja.

Značenje naziva koji se koriste u zakonu

Član 4. tačka d)

Nazivi koji se koriste u ovom zakonu imaju slijedeća značenja:

d) kleveta - radnja nanošenja štete ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošanjem izražavanja neistinitih činjenica identifikovanjem tog fizičkog ili pravnog lica trećem licu.

Odgovornost za klevetu

Član 6. st. od (1) do (4)

(1) Svako lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošanjem izražavanja neistinite činjenice, identifikirajući to pravno odnosno fizičko lice trećem licu, odgovorno je za klevetu

(2) Za klevetu iznesenu u sredstvima javnog informiranja odgovorni su autor, odgovorni urednik, izdavač, kao i lice koje je na drugi način vršilo nadzor nad sadržajem tog izražavanja.

(3) Lice iz stavova 1. i 2. ovog člana (u daljem tekstu: štetnik) odgovorno je za štetu ako je namjerno ili iz nepažnje iznijelo ili pronijelo izražavanje neistinite činjenice.

(4) Kada se izražavanje neistinite činjenice odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, štetnik je odgovoran za štetu izazvanu iznošenjem ili pronošanjem tog izražavanja ako je znao da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemario neistinitost izražavanja.

Izuzeci od odgovornosti

Član 7.

(1) Ne postoji odgovornost za klevetu:

a) ako je izražavanjem izneseno mišljenje ili ako je to izražavanje u suštini istinito, a netačno samo u nebitnim elementima;

b) ako je štetnik po zakonu obavezan da iznosi ili pronosi izražavanje ili je iznosio odnosno pronosio izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;

(c) ako je iznošenje odnosno pronošenje izražavanja bilo razumno.

(2) Prilikom donošenja odluke iz razloga predviđenih u tački c) stava 1. ovog člana sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, a naročito:

- način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošenja izražavanja,*
- prirodu i stepen prouzrokovane štete,*
- dobronamjernost i pridržavanje štetnika opće prihvaćenih profesionalnih standarda,*
- pristanak oštećenog,*
- vjerovatnost nastanka štete i u slučaju da izražavanje nije izneseno ili proneseno,*
- činjenicu da li izražavanje predstavlja objektivnu i tačnu informaciju o izražavanju drugih lica,*
- te da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili na pitanja od političkog ili javnog značaja.*

VI. Dopustivost i meritum

15. Ustavni sud utvrđuje da apelacija ispunjava uvjete propisane članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, odnosno da je podnesena u roku, da ispunjava i ostale uvjete dopustivosti iz člana 18. stav (3) Pravila Ustavnog suda te da nije očigledno (*prima facie*) neosnovana u smislu odredbe člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda.

16. **Apelant** smatra da mu je osporenim odlukama povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. Evropske konvencije i pravo na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije.

17. Imajući u vidu suštinu apelacionih navoda koji se odnose na apelantovo nezadovoljstvo stavom redovnih sudova da postoji njegova odgovornost za klevetu, Ustavni sud će u okolnostima

konkretnog predmeta prvenstveno ispitati navode o povredi prava iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije.

a) Pravo na slobodu izražavanja

18. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2 . ovog člana, što uključuje:

h) Slobodu izražavanja.

19. Član 10. Evropske konvencije glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo obuhvaća slobodu vlastitog mišljenja, primanja i saopćavanja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj član ne sprečava države da zahtijevaju dozvole za rad radio, televizijskih i kinematografskih preduzeća.

2. Pošto ostvarivanje ovih sloboda povlači za sobom dužnosti i odgovornosti, ono se može podvrgnuti formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom i neophodnim u demokratskom društvu u interesu nacionalne sigurnosti, teritorijalnog integriteta ili javne sigurnosti, radi sprečavanja nereda ili kriminala, zaštite zdravlja ili morala, zaštite ugleda ili prava drugih, sprečavanja otkrivanja informacija dobivenih u povjerenju, ili radi očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva.

20. Ustavni sud podsjeća da se pravo na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije ne odnosi samo na „informacije“ ili „ideje“ koje su primljene pozitivno ili se smatraju neuvredljivim ili prema njima nema stava, već i na one koje vrijeđaju, šokiraju i uznemiravaju (vidi Evropski sud za ljudska prava, u daljnjem tekstu: Evropski sud, *Handzhiyski protiv Bugarske*, presuda od 6. aprila 2021. godine, predstavka broj 10783/14, tačka 58. s daljnjim referencama, i Odluka Ustavnog suda broj *AP-I890/20* od 26. januara 2022. godine, tačka 39). Ova sloboda, ipak, nije apsolutna i može biti ograničena zbog okolnosti i pod uvjetima navedenim u članu 10. stav 2. Evropske konvencije, pod kojima se javna vlast može miješati u uživanje slobode izražavanja. Stoga je ključna uloga i zadatak nezavisnog sudstva da u svakom pojedinačnom slučaju jasno utvrdi granicu između opravdanih i potrebnih, te neopravdanih i nepotrebnih ograničenja koja neko načelo potvrđuju kao pravilo ili ga negiraju kao puku deklaraciju.

21. Kada se radi o ograničenjima iz člana 10. stav 2. Evropske konvencije, Ustavni sud podsjeća da se u praksi Evropskog suda primjenjuje tzv. test neophodnosti miješanja, koji odgovara na sljedeća pitanja: postoji li miješanje u pravo na slobodu izražavanja, je li miješanje propisano zakonom, teži li ostvarenju legitimnog cilja i, na kraju, je li miješanje „nužno u demokratskom društvu“ (vidi, između ostalih, Evropski sud, *Medžlis Islamske zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine* (VV), presuda od 27. juna 2017. godine, predstavka broj 17224/11, tačka 67).

22. Ustavni sud smatra da je došlo do miješanja u apelantovo pravo na slobodu izražavanja budući da je apelant osporenim odlukama obavezan na naknadu štete zbog izražavanja na internetskom portalu čiji je on urednik. Ustavni sud, također, nema dilemu da je navedeno miješanje „propisano zakonom“ jer se zasnivalo na relevantnim odredbama čl. 5. i 6. ZZK-a i čl. 199. i 200. ZOO-a i da je imalo legitiman cilj – zaštitu ugleda ili prava drugog. Sljedeće pitanje koje Ustavni sud treba ispitati je da li je to miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“.

23. Ustavni sud zapaža da se apelacijom pokreće pitanje zaštite apelantovog prava na slobodu izražavanja iz člana 10. Evropske konvencije u vezi sa zaštitom tužiočevog prava na ugled iz člana 8. Evropske konvencije. U skladu s navedenim, Ustavni sud će ispitati jesu li redovni sudovi osporenim odlukama postigli pravičan balans između ta dva prava jednake važnosti.

24. Ustavni sud podsjeća da su relevantni kriteriji za test proporcionalnosti u takvim slučajevima utvrđeni u praksi Evropskog suda u predmetu *Von Hannover protiv Njemačke* (vidi Evropski sud, *Von Hannover protiv Njemačke* (broj 2) (GC), presuda od 7. februara 2012. godine, predstavke br. 40660/08 i 60641/08, tač. 109–113, te noviji predmet *Hájovský protiv Slovačke*, presuda od 1. jula 2021. godine, predstavka broj 7796/16, tačka 30). Ti kriteriji su: doprinos raspravi od javnog interesa, koliko je poznata osoba o kojoj je riječ i šta je predmet izvještavanja, ponašanje osobe o kojoj je riječ prije objavljivanja, sadržaj, oblik i posljedice objavljivanja i, gdje je primjenjivo, ozbiljnost sankcije. Pri tome, treba imati u vidu da neki od navedenih kriterija mogu imati veću ili manju relevantnost s obzirom na posebne okolnosti određenog slučaja (vidi Evropski sud, *Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy protiv Finske*, presuda od 27. juna 2017. godine, predstavka broj 931/13, tačka 166). Također, ovi kriteriji nisu iscrpni, već se u obzir mogu uzeti i drugi relevantni kriteriji, zavisno od situacije (vidi Evropski sud, *Milosavljević protiv Srbije* (br. 2), presuda od 25. maja 2021. godine, predstavka broj 57574/14, tačka 54).

25. Primjenjujući navedena načela na konkretan slučaj, Ustavni sud zapaža da se sporni članak pretežno odnosio na razloge tužiočeve smjene kao višegodišnjeg direktora „BH Pošte“ u Bihaću i, u tom kontekstu, vremena u kojem je tužilac stekao diplome, odnosno stručna zvanja. Naime, spornim

člankom je u suštini problematizirana objektivna mogućnost da tužilac u kratkom roku stekne dva stručna zvanja s različitim brojem ECTS bodova. Stoga, Ustavni sud smatra da informiranje javnosti o načinu na koji su osobe koje obavljaju javne dužnosti stekle diplomu nesumnjivo predstavlja doprinos „temi“ od općeg interesa.

26. Ustavni sud dalje ukazuje da iz činjeničnog stanja predmeta proizlazi da je nesporno da je tužilac obavljao rukovodne dužnosti u JP „BH Pošta“ u Bihaću, te da je bio kandidat i biran na izborima za predstavnička tijela, odnosno da se bavio politikom. Iz toga slijedi da je tužilac javna osoba (političar). Također, Ustavni sud zapaža da su se apelantove sporne izjave ticale tužioca kao javnog zvaničnika, a ne njegovog privatnog života. Imajući to u vidu, Ustavni sud smatra da u smislu standarda Evropskog i Ustavnog suda tužilac kao javna osoba mora biti spreman prihvatiti viši nivo kritike nego privatne osobe.

27. U vezi sa sadržajem objavljivanja, Ustavni sud najprije podsjeća da su Evropski i Ustavni sud u svojim odlukama ukazali da postoji jasna distinkcija između informacije (činjenice) i mišljenja (vrijednosne ocjene) jer se postojanje činjenice može dokazati, dok vrijednosni sud ne podliježe dokazivanju. Naime, Ustavni sud podsjeća da je Evropski sud dosljedno naglašavao potrebu da domaći pravni sistem jasno napravi razliku između činjenica i mišljenja, kao i da ne zahtijeva dokazivanje istinitosti za mišljenje. Pri tome, Evropski sud ukazuje da i vrijednosni sudovi moraju imati vjerodostojan činjenični osnov koji ih može potkrijepiti jer, u suprotnom, mogu biti pretjerani (vidi Evropski sud, *Țiriac protiv Rumunije*, presuda od 30. novembra 2021. godine, predstavka broj 51107/16, tačka 78, i Ustavni sud, Odluka broj AP-2576/20 od 9. marta 2022. godine, tačka 38, dostupna na www.ustavnisud.ba).

28. Ustavni sud zapaža da sporni dio teksta sadrži kombinaciju vrijednosnih sudova i činjenica, u kojima se na osnovu raspoloživih podataka, na satiričan način, izražava „čuđenje“ o vremenskim razmacima u kojima je tužilac stekao zvanja, postavlja pitanje kako je to moguće, iznosi stav da bi tužilac zbog toga „mogao postati jedinstven slučaj u BiH“ te u naslovu navodi da je tužilac „genijalac“. Dakle, Ustavni sud zapaža da je u sadržaju spornog članka problematizirana objektivna mogućnost da tužilac u kratkom roku stekne dva stručna zvanja s različitim brojem ECTS bodova, čime je dovedena u pitanje zakonitost stjecanja tužiočevih stručnih zvanja. Međutim, Ustavni sud smatra da je apelant na takav način iznio vrijednosni sud o činjenicama koje je imao na raspolaganju. Pri tome se ne može zaključiti da je takav vrijednosni sud bio pretjeran, jer je u vrijeme objavljivanja imao vjerodostojan činjenični osnov koji ga može potkrijepiti s obzirom na to da je bio zasnovan na prenesenom članku i dopisu Panevropskog univerziteta „Apeiron“.

29. Nadalje, Ustavni sud zapaža da su redovni sudovi zaključili da nisu tačni navodi izneseni u spornom članku da je apelant 16. decembra 2006. godine stekao akademsko zvanje „diplomirani menadžer specijalista poslovne ekonomije“ s postignutih 240 ECTS bodova, a da je već 17. decembra 2006. godine postao „diplomirani menadžer poslovne ekonomije“ s postignutih 180 ECTS bodova. Naime, nasuprot tome, redovni sudovi su utvrdili da je apelant stručno zvanje „diplomirani menadžer poslovne ekonomije“ stekao 1. novembra 2005. godine, te da je 15. novembra 2006. godine stekao zvanje „diplomirani menadžer, specijalista poslovne ekonomije“.

30. Međutim, Ustavni sud primjećuje da je Dnevni avaz autor spornog teksta koji je objavljen na apelantovoj internetskoj stranici, te da je internetski portal na kojem je apelant urednik, uz izmjenu u naslovu teksta, samo prenio izražavanje koje je ranije bilo izneseno. Dakle, u konkretnom slučaju se postavlja pitanje da li se radi o „iznošenju“, tj. apelantovom izražavanju, ili o „prenošenju“ informacija i stavova, što je pitanje kojim se sudovi nisu posebno bavili, niti su toj okolnosti dali potreban značaj. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na stavove iz odluke u predmetu broj AP-5204/15, u kojima je cijenio je li drugotuženi „koji je sve sporne članke preuzeo s drugih portala i objavio i na portalu [...]“ postupao u dobroj vjeri, te je zaključio da je on „samo prenio ono što su drugi izjavili o apelanticinom mužu, te da nema ništa što ukazuje da je pri tome postupao zlonamjerno“ (vidi Ustavni sud, Odluka o dopustivosti i meritumu broj AP-5204/15 od 13. marta 2018. godine, tačka 43. s daljnjim referencama na praksu Evropskog suda, dostupna na www.ustavnisud.ba).

31. Kada je riječ o procjeni postupanja u „dobroj vjeri“, Ustavni sud podsjeća na praksu Evropskog suda koja, u suštini, omogućava odbranu medija ukoliko mogu pokazati da su postupali razumno ili u skladu s profesionalnim standardima, dakle „u dobroj namjeri“, kada su objavljivali kritičke izjave. Ovakvu doktrinu primjenjuje i Evropski sud koji je, kada je riječ o činjenicama, razvio fleksibilnija pravila od onih koja zahtijevaju dokazivanje istinitosti, ostavljajući medijima na taj način prostor za grešku (vidi Evropski sud, *Thorgeir Thorgeirson protiv Islanda*, presuda od 25. juna 1992. godine, predstavka broj 13778/88, tačka 65). Dakle, čak i kada su u pitanju neistine informacije moguća je odbrana medija ako su postupali razumno i u skladu s profesionalnim standardima. U tom pogledu, Ustavni sud podsjeća da navedeno proizlazi i iz sadržaja člana 7. stav 1. tačka c) ZZK-a prema kojem ne postoji odgovornost za klevetu ako je iznošenje odnosno pronošenje izražavanja bilo razumno, pri čemu su u stavu 2. tog člana navedene okolnosti koje se uzimaju u obzir prilikom procjene.

32. U konkretnom slučaju Ustavni sud zapaža da je sporni tekst pretežno zasnovan na dopisu Panevropskog univerziteta „Apeiron“ od 3. juna 2019. godine koji je dostavljen na traženje JP „BH Pošta“. Iz stanja u spisu proizlazi da je faksimil tog dopisa bio skeniran u prilogu spornog članka, pa

se svaki čitalac mogao upoznati s njegovim sadržajem. U tom dopisu je navedeno da je tužilac stekao navedena zvanja i da su mu izdate diplome od 16. i 17. decembra 2006. godine. Dakle, očigledno je da je na osnovu tog dopisa autor spornog članka smatrao da se datum izdavanja diplome može poistovjetiti s datumom stjecanja stručnog zvanja i da je takav zaključak prenio i internetski portal čiji je apelant urednik. Iako se naknadno, u postupku pred sudom, pokazalo da je takvo izražavanje netačno, Ustavni sud smatra da se ne može zaključiti da je sporno izražavanje bilo lišeno bilo kakvog činjeničnog osnova u relevantno vrijeme, s obzirom na to da se izvor putem kojeg je pribavljena informacija mogao smatrati pouzdanim u odnosu na sporne navode u relevantno vrijeme. Osim navedenog, Ustavni sud zapaža da je sud utvrdio da se nije radilo o vremenskom razmaku od „24 sata“ ili „tri mjeseca“, već da se između stjecanja dvije diplome radilo o vremenskom razmaku nešto dužem od godinu dana. Međutim, ni Općinski ni Kantonalni sud nisu cijenili značaj toga u odnosu na pitanje koje je od velikog javnog značaja, već su samo na osnovu toga utvrdili da je nanesena šteta tužiočevom ugledu. U vezi s tim, Ustavni sud ističe da mediji imaju zadatak da prenose informacije i ideje koje su od javnog interesa, a javnost ima pravo da dobije te informacije. Da nije tako, mediji ne bi mogli izvršavati svoju vitalnu ulogu „čuvara javnog interesa“ ukoliko bi se smatrali odgovornim za klevetu zbog svake pogreške, te ukoliko bi im bila nametnuta obaveza da provjeravaju istinitost sadržaja koji pronose, čak i ukoliko je takav sadržaj bio potkrijepljen odgovarajućim zvaničnim podacima. Stoga, Ustavni sud smatra da se ne može zaključiti da pronošenje izražavanja nije bilo razumno, odnosno da apelant nije postupao „u dobroj namjeri“. Prema tome, Ustavni sud smatra da se ne može prihvatiti obrazloženje Kantonalnog suda koji je zaključio da apelantovo postupanje nije bilo razumno zbog toga što nije prethodno kontaktirao tužioca.

33. U tom pogledu, Ustavni sud podsjeća da pridržavanje profesionalnih standarda u smislu člana 7. stav 2. tačka c) ZZK-a predstavlja samo jednu od okolnosti koje su relevantne za procjenu razumnosti izražavanja. U vezi s tim, Ustavni suda zapaža da se ne može zanemariti da je dan nakon objavljivanja spornog teksta internetski portal na kojem je apelant urednik u cijelosti objavio i demanti. Tom prilikom su, kako proizlazi iz dokumentacije koja je dostavljena u prilogu apelacije, objavljene i fotokopije tužiočevih diploma iz kojih proizlaze tačni datumi kada je tužilac stekao zvanja o kojima je bilo riječi. Na taj način je svakom prosječnom čitaocu koji je bio zainteresiran za sadržaj te teme omogućeno da sporni događaj sagleda iz više aspekata i na taj način sam donese sud o spornoj temi. Ovo se sa stanovišta novinarske etike također može smatrati razumnim, iako tužilac nije bio kontaktiran prije objavljivanja spornog članka. Prema tome, imajući u vidu da su prihvatljive granice kritike šire kada se radi o osobama koje obavljaju javne dužnosti i koje se bave politikom, tužilac je kao javna osoba morao trpjeti izražavanja, čak i ako su šokantna, uvredljiva odnosno

satirična. U tom pogledu, Ustavni sud podsjeća da novinarska sloboda obuhvata i moguće pribjegavanje određenom stepenu pretjerivanja ili čak provokacije (vidi Evropski sud, *Sabuncu i drugi protiv Turske*, presuda od 10. novembra 2020. godine, predstavka broj 23199/17, tačka 220).

34. Imajući u vidu sve navedeno, posebno sadržaj spornog izražavanja u kontekstu svih relevantnih okolnosti konkretnog slučaja, Ustavni sud smatra da redovni sudovi prilikom donošenja odluka kojima je apelant obavezan na naknadu nematerijalne štete nisu postigli pravičan balans između dva konkurentna prava, odnosno tužiočevog prava na ugled i apelantovog prava na slobodu izražavanja. Stoga, prema ocjeni Ustavnog suda, sve navedeno ukazuje da osporene presude nisu proporcionalne zakonitom cilju kojem se teži i da obavezivanje apelanta na isplatu naknade nematerijalne štete i objavljivanje izvinjenja u okolnostima konkretnog slučaja nije bilo nužno u demokratskom društvu, u smislu člana 10. stav 2. Evropske konvencije.

35. Stoga, Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje apelantovog prava na slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije. Prema tome, Ustavni sud smatra da je s ciljem zaštite apelantovih ustavnih prava potrebno ukinuti osporenu odluku, te predmet vratiti Kantonalnom sudu kako bi taj sud donio novu odluku u skladu s garancijama prava na slobodu izražavanja.

b) Pravo na pravično suđenje

36. S obzirom na zaključke o povredi prava iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije, Ustavni sud smatra da nema potrebe da posebno ispituje navode o povredi prava na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. stav 1. Evropske konvencije.

VII. Zaključak

37. Ustavni sud zaključuje da je prekršeno apelantovo pravo slobodu izražavanja iz člana II/3.h) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 10. Evropske konvencije kada redovni sudovi prilikom donošenja osporenih odluka nisu postigli pravičnu ravnotežu između apelantovog prava na slobodu izražavanja i tužiočevog prava na zaštitu njegovog ugleda, odnosno kada reakcija redovnih sudova nije bila proporcionalna zakonitom cilju kojem se teži, dakle nije bila nužna u demokratskom društvu.

38. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

39. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Mirsad Ćeman

